

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

Шариков Денис Ігорович

УДК 792. 8 (043. 3)

Сучасна хореографія як феномен художньої культури ХХ століття

26.00.01 – теорія й історія культури

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

КИЇВ – 2008

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі теорії й історії культури Київського національного університету культури і мистецтв, Міністерство культури і туризму України, м. Київ.

Науковий керівник: кандидат мистецтвознавства, доцент,
заслужений діяч мистецтв України,
КАСЬЯНОВА Олена Василівна,
Київський національний університет
культури і мистецтв,
кафедра хореографічного мистецтва.

Офіційний опоненти: доктор мистецтвознавства, професор
ЗАГАЙКЕВИЧ Марія Петрівна,
Міжнародний слов'янський університет, факультет хореографії;

кандидат мистецтвознавства, доцент,
ПІДЛИПСЬКА Аліна Миколаївна,
Київський національний університет
культури і мистецтв,
кафедра хореографічного мистецтва.

Захист відбудеться 16 жовтня 2008 р. о 11.00 годині на засіданні на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.807.02 у Київського національного університету культури і мистецтв за адресою: 01601, Київ, вул. Щорса, 36, ауд. 209.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Київського національного університету культури і мистецтв (01601, Київ, вул. Щорса, 36)

Автореферат розісланий 11 вересня 2008 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради



Л. Г. Петрова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Радикальні зміни в незалежній Україні суттєво вплинули на стан культури. Складається нова соціокультурна реальність, зростає інтерес до національних і зарубіжних культурних цінностей. Сучасна вітчизняна хореографія розвивається за двома напрямками: вдосконалюються форми класичного балету і водночас утверджується мова новітнього танцю. Нові форми в хореографічній культурі першої половини ХХ ст. зумовили появу таких термінологічних кліше, як: „ритмопластика”, „танець модерн”, „експресивний танець”, „фокінізм”, „перформанс”, „дунканізм”, „естрадний танець”. Власне, цими назвами окреслено новаторське втілення неакадемічного сценічного образу засобами специфічної танцювальної техніки.

У другій половині ХХ ст. більшість танцювальних і балетних форм, що розвивались під впливом певної художньої стилістики чи течії, набули самостійності, завершеності. Серед них – неокласика, постмодерний балет, постмодерністський танець, модерн джаз танець, контемпорарі данс, було, теп, хіп-хоп тощо, які суттєво відрізнялись від класичного балету, народного та бального танців. Однак їх поєднувало те, що вони розвивались протягом ХХ ст., а їх репрезентація точно відповідала всім вимогам сучасності. Тобто є підстави вважати їх різновидами сучасної хореографії як одного з видів хореографічного мистецтва взагалі.

Сьогодні в Україні над хореографічною культурою вже не тяжіють догмати соцреалізму. Нові явища в сучасній хореографії викликають інтерес вітчизняних фахівців до нових стилів і напрямів мистецтва ХХ ст. Однак дослідження стримується недостатністю теоретичної бази для визначення характерних ознак, напрямів, стилів, видів сучасної хореографії, ускладнюючи класифікацію й характеристику особливостей нерегламентованих художніх форм танцю.

Наукові дослідження цієї проблематики здійснювались в руслі мистецтвознавства. У працях більшості авторів (Пастух В.В., Кохан Т.Г., Васильєва Л.Л., Романко В.І., Білаш П.М., Бернадська Д.П., Шкарабан М.М.) розглядались окремі танцювальні форми модерністського, імпресіоністичного танцю, музичні форми джазу, року, а також балетмейстерське мистецтво в Україні початку ХХ ст. Культурологічні аспекти мистецтва ХХ ст. розкрито у працях Безклубенка С.Д. і Афанасьєва Ю.Л. Естетика мистецтва ХХ ст., його течії, напрями і стилі розглянуто в роботах Левчук Л.Т., Лозового Л.В. Теоретичні дослідження з хореографії здійснювались ще у 20 – 50-ті рр. (М. Фокін, Ф. Лопухов, К. Голєвський), в яких автори порушували питання про необхідність оновлювати балетну лексику шляхом впровадження нових на той час модерністських

виражальних засобів (експресіонізму, абстракціонізму, кубізму тощо). Дослідження процесів зародження та розвитку ритмопластичної системи; аналіз робіт Ф. Дельсарта, Е. Жак-Далькроза, їх особливостей і впливу на візуальні форми (виражальний рух, пластика, поєднання руху та ритму) здійснено в монографіях М. Шкарабана. Він розглянув історію розвитку та специфічні ознаки японського танцю другої половини ХХ століття – було.

Тенденції розвитку сучасного балету у 60 – 90-х рр. досліджували Дж. Балланчин, Ф. Мейсон, М. Гваттеріні, Ю. Станішевський: постмодернізм як напрям в художній культурі та науці, його вплив на танець розглядала Н. Маньковська; контемпорарі данс, імпровізацію, неокласику та неокласицизм – Ф. ле Моль, М. Марсель, І. Жіно. Розвиток модерністських та постмодерністських тенденцій, модерн-танцю та, перфомансів-експериментів зарубіжних хореографів у 1990 – 2000-х рр. розглянуто у працях Агнес де Міль, Рудольфа фон Лабана, Роз Лі Голденберг.

Отже, всі дослідники звертались лише до окремих аспектів сучасного танцю, не вдаючись до систематизації та узагальнення причинно-наслідкових зв'язків у розвитку нових напрямів, стилів сучасної хореографії як самостійного виду в художньої культурі ХХ ст. Тому актуальність дослідження полягає в об'єднанні наукових засад освіти в галузі сучасної хореографії у всіх її різновидах, що дозволить перейти від безпосереднього запозичення зарубіжних зразків до створення оригінальних творів, які б відповідали особливостям українського менталітету та національним традиціям.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження здійснено в межах державної комплексної програми Міністерства культури і туризму України (Культура, просвітництво, дозвілля), воно є складовою спеціального плану: Театральне і хореографічне мистецтво України в контексті світових соціокультурних процесів. Тему затверджено на засіданні вченої ради інституту мистецтв КНУКІМ. (протокол № 1 від 30.08.2006)

Мета і завдання дослідження

Мета дослідження – виявити особливості хореографії ХХ ст.

Завдання:

- проаналізувати стан дослідження хореографічної культури ХХ ст. в науковій літературі;
- визначити поняття сучасної хореографії та її першоджерел;
- охарактеризувати процес розвитку танцювальних форм у ХХ ст.;
- класифікувати основні напрями, стилі, види в сучасній хореографії.

Об'єкт дослідження – хореографічна культура.

Предмет дослідження – сучасна хореографія як феномен художньої культури ХХ ст.

Методологічна основа дослідження

В роботі під час виконання визначених завдань було застосовано:

- аналітичний метод – для аналізу причинно-наслідкових особливостей, виникнення і становлення сучасних хореографічних тенденцій;
- історичний метод – для аналізу становлення хореографічної культури ХХ ст.;
- порівняльний метод – для дослідження тенденцій розвитку хореографії ХХ ст.;
- синтетичний метод – для узагальнення різноманітних суб'єктивних ідей західних, російських і вітчизняних дослідників в галузі сучасної хореографії;
- класифікаційний метод – для структурування й систематизації досліджуваного матеріалу.

Теоретична основа дослідження

У процесі роботи над обраною темою опрацьовано більше двохсот джерел з історії, теорії й методики сучасної хореографії, здійснено власні спостереження над творчим процесом викладачів, хореографів, балетмейстерів, артистів, переглянуто значний обсяг відео джерел із записами балетів, конкурсів, фестивалів, майстер-класів всесвітньо відомих хореографів, проаналізовано співбесіди з вітчизняними хореографами-практиками та іншими діячами культури.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертантом вперше у вітчизняному мистецтвознавстві:

- проаналізовано й узагальнено генезис хореографічної культури ХХ ст.;
- розкрито зміст поняття „сучасна хореографія”;
- доведено, що розвиток хореографічної культури ХХ ст. відбувався завдяки новітнім і синтезованим танцювальним формам;
- введено в науковий обіг спеціальні терміни з сучасної хореографії: „стилістичний чинник”, „формально-технічний чинник”, „імпровізаційно-синтезована структура”, „постнеокласика”, „соцреалістична класика”, „рок-і-поп”, „хіп-хоп танець”, „контемпорарі данс”, „теп данс”, без визначення яких неможливо чітко систематизувати структуру хореографічної культури ХХ ст.;
- здійснено класифікацію сучасної хореографії за напрямками, стилями, видами;

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що матеріали та висновки можуть бути використані:

- у фундаментальних працях з теорії й історії хореографічного мистецтва;

- у навчальному процесі з підготовки балетмейстерів, викладачів хореографічних дисциплін, артистів класичної та сучасної хореографії.

Апробація результатів дисертації здійснювалась шляхом публікацій виступів та доповідей на семи науково-практичних конференціях, під час прем'єри балету, участі в міжнародних конкурсах балету, на всеукраїнських науково-практичних конференціях: „Театральне і хореографічне мистецтво України в контексті світових соціокультурних процесів” (Київ, 2004), „Театральне і хореографічне мистецтво України в контексті світових соціокультурних процесів” (Київ, 2005), „Театральне і хореографічне мистецтво України в контексті світових соціокультурних процесів” (Київ, 2006), на міжнародних науково-практичних конференціях: „Наукові дослідження: теорія та експеримент” (Полтава, 2005), „Динамика научных исследований – 2005” (Днепропетровск, 2005), „Наука и технологии: шаг в будущее” (Днепропетровск, 2006), „Дни науки – 2006” (Днепропетровск, 2006), в однодійному неокласичному балеті – Романтичні мініатюри „Ти в моєму вересні”: ММНЗ „Натхнення”. Училище хореографічного мистецтва „КМУАТ” (Київ, 2005), II Міжнародний конкурс-фестиваль дитячого і юнацького хореографічного мистецтва „Одеські перлинки – 2006”, номінація „Ансамбль” (Одеса, 2006), VI Міжнародний конкурс балету ім. Сержа Лифаря, номінація „Хореографи” (Київ, 2006).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації відображено у п'яти одноосібних публікаціях, у наукових збірниках, затверджених ВАК України як фахові з мистецтвознавства, а також у монографії.

Структура дисертації. Робота включає: глосарій з сучасної хореографії, вступ, чотири розділи, 7 підрозділів, висновки до розділів, загальні висновки, 16 додатків – 7 таблиць, 9 схем динаміки розвитку сучасної хореографії, 12 ілюстрацій, списку використаних джерел з 258 найменувань (з них 217 літературних, 94 – іноземними мовами, 6 – іноземних ліцензованих відео джерел, 35 електронних джерел). Її повний обсяг – 190 сторінок (150 сторінок основної частини).

На початку дослідження наведено глосарій спеціальних термінів і понять сучасної хореографії, що вживаються в хореографічному мистецтві ХХ ст.

У **Вступі** обґрунтовано актуальність і теоретичну основу дослідження, розкрито зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету і завдання, об'єкт, предмет, джерела, методологічну основу, наукову новизну дисертації, її практичне значення, наведено дані про апробацію з узагальненням теоретичного матеріалу на практичному балетмейстерському досвіді та про публікації результатів дисертаційного дослідження.

У першому розділі – **“Культурологічні засади осмислення хореографії ХХ ст.”** – досліджено, що у вітчизняній науці, на жаль, досі не сформовано спеціальної галузі знань з хореографії. Так, в Західній Європі, зокрема у Франції, Швейцарії, Бельгії, Великій Британії, цілком визначено таку галузь, що включає – теорію й історію танцю. У вітчизняній науці мистецтво й культура представлені такими спеціальностями: 17.00.01 „Мистецтвознавство” (театрознавство, музикознавство, кіномистецтво й телебачення, образотворче мистецтво, декоративне і прикладне мистецтво, дизайн) та – 26.00.01 „Теорія й історія культури” (мистецтвознавство, культурологія).

Логічно було б запропонувати й виокремити таку спеціальність як, „Теорія й історія хореографічного мистецтва – хореологія (танець, балет, види хореографії)”, що не має окремої спеціалізації серед художніх наук. Ця спеціальність досліджувала б такі аспекти: історичний, теоретичний, практичний, інтегративний. Історичний аспект передбачає вивчення закономірностей розвитку хореографії як складової художньої культури, дослідження генезису та хронології танцю. Теоретичний аспект – дослідження та розробка понятійно-категоріального апарату, класифікації хореографічного мистецтва та його складових. Практичний аспект – вивчення хореографічної методики навчання й викладання. Інтегративний аспект – вивчення хореографічної культури суспільства як цілісної у взаємозв’язках з іншими галузями культури (наукою, релігією, філософією, психологією, політикою тощо).

Мистецтвознавчі наукові дослідження з цієї проблеми належать Пастух В.В., Кохану Т.Г., Васильєвій Л.Л., Романко В.І., Бернадській Д.П., Білашу П.М., Шкарабану М.М. Пастух В.В. дослідила появу й розвиток модерних форм в Західній Україні на початку ХХ ст., зокрема поширення ритмопластичних і модерністських форм, охарактеризувала творчість художніх шкіл серед представників новітніх форм в Галичині – Д. Нижанківської-Снігурович, Д. Кравців-Ємець, Є. Голубовської-Гогулівської та інших. Виявлено такі форми сучасного танцю: ритмопластику, експресіоністичний танець як прояви новітніх форм танцю, запозичені в Західній Європі. Кохан Т.Г. розкрив втілення експресіонізму в традиціях народного танцю ХХ ст. у творчості В. Верховинця, В. Авраменка, П. Вірського, завдяки яким було збагачено народно-сценічний танець ХХ ст., порівняв експресіонізм в живописі Е. Мунка з сучасною хореографічною мініатюрою А. Рехвіашвілі, виявив вплив експресіонізму на хореографію ХХ ст. в Україні.

Васильєва Л.Л. показала специфіку масової культури, вплив популярної музики на молодіжну субкультуру другої половини ХХ ст. Романко В.І. проаналізував розвиток джазової музики в Україні протягом 60 – 90-х років ХХ ст.,

розкрив особливості джазових форм в музиці І. Тараненка, Є. Денінса. Бернадська Д.П. дослідила синтез мистецтв в контексті сучасного танцю кінця ХХ ст., проаналізувала творчість А. Урсуляка, У. Форсайта, І. Кіліана, А. Рехвіашвілі. Білаш П.М. охарактеризував балетмейстерське мистецтво в Україні у 10 – 30-х роках ХХ ст., запропонував жанрову типологію українського професійного танцю цього періоду, виявив зв'язки новітніх форм танцю з окремими філософськими ідеями З. Фрейда та з мистецькими напрямками (імпресіонізмом і експресіонізмом). Шкарабан М.М. детально проаналізував систему Ф. Дельсарта та її втілення у працях Е. Жак-Далькроза, а також у творчості А. Дункан, Р. фон Лабана, М. Вігман, М. Фокіна.

Культурологічні праці з досліджуваної проблематики належать Безклубенку С.Д., Афанасьєву Ю.Л. Так зокрема, Безклубенко С.Д. обґрунтував теорію і методологію культурології, охарактеризував зв'язок новітніх мистецьких тенденцій ХХ ст. з танцем. Афанасьєв Ю.Л. дослідив соціокультурні проблеми художньої діяльності, механізми художньої творчості. Естетично-художні аспекти даної проблематики досліджували Левчук Л.Т., Лозовий В.О., Ємахонова Л.Г. Левчук Л.Т. розглянула місце естетики серед гуманітарних наук, охарактеризувала течії в західноєвропейській естетиці ХХ ст. (інтуїтивізм, психоаналіз, екзистенціалізм), звертаючи увагу на модифікацію естетичних теорій і розвиток сучасного західноєвропейського мистецтва, здійснила видову класифікацію мистецтв. Лозовий В.О. проаналізував історію розвитку естетичної думки, згідно з якою визначив мистецтво як соціальне явище, також розкривши видову специфіку мистецтва і особливості його розвитку у ХХ ст., визначив хореографію як окремий вид мистецтва. Ємахонова Л.Г. охарактеризувала розвиток світової художньої культури, провідні течії, напрями і стилістичні форми мистецтва ХХ ст. – літератури, образотворчого мистецтва, музики, театру, балету.

Огляд наукових праць з досліджуваної проблеми, доводить, що вона є досить актуальною багатьма своїми аспектами: Левчук Л.Т., Лозовий В.О. визначають хореографію як окремий вид мистецтва із своїми специфічними особливостями та окремими видами хореографії (народна, класична, хореографія ХХ ст. тощо); Пастух В.В., Білаш П.Н., Кохан Т.Г. висвітлюють новітні тенденції в танці ХХ ст. (експресіоністичний, імпресіоністичний); Ємахонова Л.Г., Білаш П.Н., Гваттеріні М., Баланчин Дж., Голденберг Р.Л., Марсель М., Гіно І., Де Міль А., Шереметьєвська Н.В., Фокін М.М., Лопухов Ф.В. аналізують балети і постановки ХХ ст., Голденберг Р.Л. розкриває зародження перфомансу в танці – від модерністських танцювальних течій і форм футуризму, дадаїзму, сюрреалізму, конструктивізму; Пастух В.В. простежує процес зародження й розвиток модерних форм танцю у вітчизняній хореографії початку ХХ ст.; Колієр Д.Л., Сарджент У.,

Романко В.І. виявили вплив джазової і рок-музики на новітні форми танцю у ХХ ст.; Білаш П.Н., Голденберг Р.Л., Кохан Т.Г., Хакслі М. і Вітц Н., Левчук Л.Т. частково показали взаємовплив різних філософських ідей ХХ ст., художніх напрямів і стилів на сучасну хореографію.

Таким чином, для всіх попередників, які звертались до цієї проблематики, характерні: ідеалізація здобутків американських, європейських, російських, українських дослідників, кожен з яких надавав перевагу лише своїм, вітчизняним дослідженням та художній роботі з сучасної хореографії, не розглядаючи їх в загальному контексті; недостатнє висвітлення витоків і особливостей стилістики різних форм сучасної хореографії (модерну, джазу, тепу, року, неокласики, модернізму, постмодернізму, буто, імпресіонізму) як феномена художньої культури ХХ ст.; відсутність узагальнень процесів розвитку світової хореографії ХХ ст.

У другому розділі – **“Витоки сучасної хореографії”**, – що включає два підрозділи, обґрунтовано і сформульовано поняття сучасної хореографії, визначено чинники і особливості становлення сучасної хореографії в контексті соціально-політичних, філософських та художніх процесів у культурі ХХ ст.

У підрозділі **2.1. – “Чинники становлення танцювальних форм у ХХ ст.”** – доводиться, що сучасна хореографія – це новітній вид хореографічного мистецтва, сформований під впливом соціально-політичних, філософських, технологічних, стилістичних характеристик культури ХХ ст., що виявили в танці імпровізаційність та індивідуальність, а також стабілізували його синтезовану структуру. Визначено чинники і особливості сучасної хореографії.

Перший чинник – це соціально-політичні перетворення в США та країнах Західної Європи протягом ХХ ст. Демократизація західного суспільства, а також рок-музика, сприяли зародженню серед молоді масової культури, що сприяла становленню рок-і-популярних тенденцій в танці. Вони виявились в розважальній молодіжно-побутовій, вуличній манері демонстрації себе в суспільстві, а саме: в еротизації та сексуальній розкутості у взаєминах та в одязі, агресивній репрезентації власного потенціалу, акцентуванні стилю танцю як відображення музики, у виразному динамічному русі.

Другий чинник – це філософські ідеї ХХ ст.: психоаналіз З. Фрейда, К. Юнга викликав інтерес до свідомих та підсвідомих психологічних процесів, фантазій, неврозів, агресій та сексуальності, колективного підсвідомого. Ці особливості сприяли появі авангардних течій (футуризму, сюрреалізму, дадаїзму), що паралельно з рок-і-поп стилями танцю увійшли в хореографію ХХ ст. Інтуїтивізм А. Бергсона сприяв вивільненню митця від суспільно колективних штампів та законів, віддаючи перевагу авторському баченню та втіленню у творчості. Ці ідеї вплинули на формування імпресіоністичних, неокласичних,

модерних, пізніше – постмодерністських форм танцю. Естетика екзистенціалізму з її головними модусами людського існування, за М. Хайдеггером (страх, смерть, совість, емоції), а також філософія абсурду А. Камю сприяли входженню експресіонізму в хореографію. Філософська постмодерна деконструкція Ж. Дерріда сприяли розвитку постмодернізму та постмодерну в балеті. Російський космізм Ф. Достоєвського, В. Соловйова вплинув на становлення неокласичних танцювальних тенденцій в Росії та в країнах Західної Європи.

Третій чинник – це формально-технічні пошуки Ф. Дельсарта і Е. Жак-Далькроза у сфері ритму й руху та зв'язку руху й музики. Їх ритмопластика набула технічного застосування в джаз-танці, імпресіоністичних, неокласичних, модерних та модерністських тенденціях в танці, що поєднували музичний ритм і пластику, виразний рух.

Четвертий чинник – це вплив стилістики образотворчого мистецтва та музики. Поява в американській музичній культурі джазу, а також прояви архітектури модерну в танці, імпресіонізму в музиці і образотворчому мистецтві, що знайшли своє переломлення в імпресіоністичних танцювальних тенденціях (як імпровізації на вільну тему, показ свіжості, вібрації світла, фіксація миті) в модерн-танці як символічність та орнаментация, активне застосування стилізації різних стилів, форм.

П'ятий чинник – це авангардні течії в мистецтві: експресіонізм, що надав танцю виразності руху й жесту, трагічності, емоційної напруги, психологічності; футуризм, який зумовив впровадження в танець атрибутики, чужої художньої реальності (плакати, маніфести); дадаїзм, що заперечував традиційні принципи хореографії; сюрреалізм, що сприяв показу підсвідомого і реального світу та вчинків; абстракціонізм, що сформував у танці візуальні асоціації від музичного твору чи задуму хореографа; кубізм, що визначив у танці появу кутових позицій, положень, форм; конструктивізм, що виявив у танці візуальний показ механічних процесів. Всі ці прояви принципово нові для танцю, вони значною мірою трансформували і синтезували традиційний балет.

У підрозділі 2.2. – ” *Особливості хореографії ХХ ст.* ” – охарактеризовано імпровізацію та синтез як головну особливість сучасної хореографії, що є імпровізаційно-синтезованою структурою, втіленою як:

- імпровізація в танцювальних формах (вільна пластика, класичний, народний, бальний танець – позиції та положення корпусу, рук, ніг, голови, нахили, скручування та перегинання тулуба, кроки, стрибки, біг, оберти);

- синтез балетної традиції кінця ХІХ ст. (створення балету: libretto, музичне оформлення, хореографія та постановка – pas de trois, divertissements, danse d'action, класичний, характерний танець, танцювальна пантоміма, художнє оформлення – сценографія та костюми, професійне навчання на основі класичної системи

танцю – danse d’ecole) з танцювальними інноваціями першої половини ХХ ст. (модерн-танець, джаз-танець, хіп-хоп танець, імпровізація з тканиною, відтворення миттєвості, показ потворного, еротизація, символізація та асоціативний образ, перфоманс);

- новітні форми взаємодії хореографії з іншими мистецтвами, серед яких – синтез, симбіоз, концентрація, трансляційне сполучення;

- синтез всіх видів хореографії: народної – російського, українського, іспанського, польського, італійського, угорського, давньоруського, давньоєгипетського, східного, індійського танцю тощо; класичної – академічних балетних зразків, pas de deux (entrèe, adagio, variations, coda); бальної – європейського стандартного танцю (повільний вальс, танго, віденський вальс, фокстрот, квікстеп; латиноамериканського танцю (самба, ча-ча-ча, румба, пасадобль, джайв);

- синтез інших видів мистецтва: образотворчого (живопис, скульптура, дизайн), музики (опера, церковна, рок, популярна, романс), театру (ляльковий, оперета, пантоміма, театр тіней, інтерактивний), принципів поетики кіно (стоп-кадр, зворотній рух дії), відео-арт.

У третьому розділі – „**Розвиток сучасної хореографії**” – що складається з двох підрозділів, проаналізовано та узагальнено новітні і синтезовані форми танцю й балету.

У підрозділі **3.1. – ”Новітні форми танцю ”** – відзначено, що відсутність єдиного поняття для визначення альтернативних і поєднаних форм в танці й балеті, що ускладнює роботу вітчизняних мистецтвознавців та хореографів-практиків. Дисертантом запропоновано називати їх новітніми формами танцю та синтезованими танцювальними формами.

Новітні форми танцю стали своєрідною танцювальною альтернативою традиційному балету, мета якої – створити нову систему та форму танцю. Техніка рухів і вправ чітка, динамічна, побудована на демонстрації зусиль виконання, естетика рухів реальна, іноді побутова та брутальна, жест точно відтворює психологію, справжній емоційний стан. Новітні форми орієнтувались на розважально-дозвільну аудиторію, молодіжний рух; танцювальні шоу, дискотеки, вуличну побутову субкультуру молоді, естетику хіпі, панків, на еротизацію та демонстрацію власного потенціалу, сексуальну розкутість та її відверту репрезентацію. Серед таких форм – джаз-танець, теп-танець, модерн-танець, імпресіоністичні, рок-і-популярні тенденції в танці та балеті.

У підрозділі **3.2. – „Синтезовані танцювальні форми”** – з’ясовано, що синтезовані форми танцю стали своєрідним поєднанням балетної традиції ХІХ ст. (багатодійовий балет – pas de deux, divertissement, pas d’action, grand pas, класичний, характерний танець та танцювальна пантоміма) і танцювальної інновації першої

половини ХХ ст. (однодійний балет, ансамблевий танець, solo, douetto, trio, quartetto, хореографічна мініатюра). Хореограф поступово відіграє головну роль у створенні балету, він не ігнорує канонів та зразків, а переосмислює на їх основі авторської філософії. Інтерес до життя та людини вже ототожнюється з глобальними проблемами світу (примітивізація існування, наркоманія, екологічна криза, світові хвороби, війни, голод).

На сюжет балетів впливають ідеї Ж. Дерріда, Ж.-Ф. Ліотара, Ф. Достоевського, В. Соловйова. В балеті аналізуються проблеми совісті людини, причини її вчинків, візуалізуються внутрішні роздуми шляхом синтезу класичного танцю з джазом, модерном, модерністським танцем, акробатикою, співом та відео-артом. Ці форми представлені постмодерним балетом, буто-танцем, танцювальним перфомансом, фокінізмом та соцреалістичною класикою, неокласичними, постмодерністськими тенденціями в хореографії, естрадним танцем. Зазначено, що важливим елементом представників хореографії США, Західній Європі, Росії та України другої половини ХХ ст. стає її синтез з іншими видами мистецтв, спортом та новітніми технологіями.

У четвертому розділі – „**Класифікація сучасної хореографії за напрямками, стилями, видами**”, – що складається з трьох підрозділів, доведено, що через складність і специфічність хореографії як виду художньої культури не було вироблено концептуальних засад її дослідження з теорії й історії. Запропоновано класифікацію, що дозволяє хореографам-практикам і мистецтвознавцям системно досліджувати сучасну хореографію як складову художньої культури, розвиток і трансформацію художньо-стильових систем (напрямів, стилів, видів, стилістичних різновидів) хореографії ХХ ст. та їх взаємозв'язок з іншими галузями культури (наукою, філософією, психологією тощо). Критерії класифікації вироблені шляхом систематизації хореографічних праць французьких дослідників (Ф. ле Моля, М. Марселя, І. Жіно, С. Бонвіна, Дж. Гійслера, Ж.-П. Пасторі, Л. Вебера) та аналізу балетних конкурсних вимог до технік і форм сучасної хореографії.

У підрозділі *4.1.* – „**Напрями сучасної хореографії**” – наведено основні характеристики художніх напрямів у сучасній хореографії: імпресіонізму, неокласицизму, постмодернізму, виділено стилістичні різновиди імпресіонізму (фулеризм, дунканізм, фокінізм), виражальні засоби та характерні особливості яких аналізуються і визначаються на зразках хореографії Аніко Рехвіашвілі (мініатюри „Дві троянди”, „Три голоси”, „Гра з тінню”, „Метелик”), Дениса Шарикова (мініатюри „Балерина”, „Ти в моєму вересні”, Гімн закоханих”).

В неокласицизмі визначено такі його різновиди: соцреалістична класика – як переломлення в балеті методу соцреалізму, введено в обіг поняття „пост-неокласика”, зважаючи на сучасні процеси в хореографії кінця ХХ ст., що не підлягають загальним характеристикам неокласицизму. Поняття „постнеокласика”

розглядається як синтез і розвиток виражальних засобів фулеризму, дунканізму, фокінізму, соцреалістичної класики, неокласики, джазу, модерну, експресіонізму, сюрреалізму, конструктивізму в балеті. Виразальні засоби та характерні особливості неокласицизму (в балеті Іржи Кіліана „Симфонія ре-мажор”, Аніко Рехвіашвілі „Романтичний альбом”) втілюють іронічність щодо класичного танцю, складні психологічні відносини. Виконання танцю здійснюється на найвищому технічному рівні. За своєю структурою ці балети поєднують авторський сюжет та абстрактні асоціації, включають ансамблевий танець („Болеро”, „Рондо”), хореографічні мініатюри.

У модернізмі як напрями виділяють такі його авангардні різновиди: експресіонізм, футуризм, дадаїзм, сюрреалізм, кубічний конструктивізм, абстрактний конструктивізм. Виразальні засоби та характерні особливості модерністських різновидів аналізуються в роботі на матеріалі хореографії Кенета Макміллана („Лудине дерево”), Аніко Рехвіашвілі („Вигук”), зарубіжних, російських та вітчизняних постмодерністських танцювальних колективів перфомансу (Інклюзи, Канон данс, Різома).

Розкрито особливості постмодерністського танцю й балету: вільні експерименти на певну тематику; перероблення сюжетів класичних балетів, еротизація, синтез різних видів мистецтв в балеті (музики, театру, пантоміми, кіно, співу, конферансу), поєднання деконструкції, класичного танцю, модерн джаз танцю, акробатики, пересувних механізмів та декорацій, піротехнічних та світлових інновацій. Охарактеризовано сюжетний і безсюжетний різновиди балету: сюжетний різновид аналізується на зразках хореографії Матца Ека („Жізель”), безсюжетний – хореографії Уільяма Форсайта („В середині щось підвішене”).

У підрозділі **4.2 – „Стилі сучасної хореографії ”** – простежено втілення основних художніх стилів в сучасній хореографії сьогодення: джазу, тепу, модерну, рок-і-поп стилів, неокласики, постмодерну, було. Проаналізовано техніку представників джазу (Мета Меттокса, Ріка Одумса, Бенджаміна Феліксдала), розглянуто сучасні танцювальні трупи, що працюють в теп стилі і відрізняються між собою за національними ознаками виражальних засобів і технікою. Серед танцювальних теп-колективів виділяють „Рівер данс”, „Лорд балет”, „Танцювальна трупа Кірсанова”, „Джаз-теп-данс”.

Модерн проаналізовано на балеті Мерса Каннінгема „Океан”: виділено основні техніки модерн стилю – contraction & realace (стиснення й розширення), suspend & recovery (піднімання й падіння) та художні інновації в балеті сьогодення – декорації, костюми, світлові ефекти. Зважаючи на відсутність визначення єдиного поняття в популярній розважальній танцювальній культурі, було введено в обіг поняття „рок-і-поп”. Рок-і-поп стиль визначаються як єдиний стиль, термін „рок і поп” означають музичне походження рок-стилю та популярне значення в молодіжній

поп-культурі і популярному танці. Проаналізовано стилістичні танцювальні форми рок-і-поп-стилів (твісту, свінгу, чарльстону, рок-н-роллу, соулу, фанку, хіп-хопу, диско, брейка), представлених в російській танцювальній групі „Тодес” та в українських колективах „Аб”, „Дельсарт”. Ці колективи працюють у великих шоу-програмах, концертах, знімаються у відеокліпах.

Охарактеризовано стиль неокласики, його різновиди – сюжетний та безсюжетний. Сюжетний різновид неокласики проаналізовано на прикладі балету Аніко Рехвіашвілі „Віденський вальс”, розкрито його основні компоненти, особливості побудови хореографії та новітні технічні прийоми. Безсюжетний різновид неокласики розглянуто на прикладі балеті А. Рехвіашвілі „Пори року”. Показано, як на основі класичної техніки відтворюються складні психологічні відносини між чоловіком і жінкою засобами асоціації. Охарактеризовано та введено в обіг поняття постмодерн (на прикладі постановках Б. Ейфмана „Російський Гамлет”, А. Рехвіашвілі „Болеро”), розкрито особливості постмодерного балету сьогодення. В його основі – суб’єктивні авторські роздуми його концепція на певну тематику, авторські редакції та сюжет, переосмислення певних балетних вистав, еротизація, синтез різних видів мистецтв у балеті (музики, театру, пантоміми, кіно, відео-арту, співу, конференсу), поєднання симетрії й асиметрії, деконструкції, синтезу танцювальних технік (класичний танець, народно-сценічний танець контемпорарі данс, імпровізація, модерн джаз танець, хіп-хоп танець), ілюзії та маніпуляції, акробатики, пересувних механізмів та декорацій, піротехнічних і світлових інновацій; звернення до всесвітніх проблем людства, відстоювання моральних і християнських принципів за Ф. Достоєвським, аналіз конфлікту між злом та добром, застосування механічних маніпуляцій, новітніх технологій тощо.

Розглянуто стилістику було-танцю як зразок стилю постмодерністського спрямування сучасної хореографії японського походження. У постановках Тацумі Гідзікати, Ушію Амагацу характерними стилістичними ознаками є: поєднання тенденцій експресіонізму з японським побутовим селянським танцем із бруду, приземленість, певна „забрудненість” виконання, візуальний вигляд, еротизація, відштовхування від зовнішніх явищ природи, що переживаються внутрішньо, причому тіло танцівника є вираженням цих переживань, відтворення елементів природи – рослини, тварини тощо. Стилістика було використовується у постмодерністських балетних виставах і авторських танцювальних перфомансах США, Західної Європи.

У підрозділі 4.3 – „*Види сучасної хореографії*” – визначено види сучасної хореографії як танцювальні системи чи танцювальних авторські техніки ХХ ст. – перфоманс, модерн джаз танець, імпровізація, контемпорарі данс, хіп-хоп танець, теп данс.

Охарактеризовано перфоманс як сукупність різних постмодерністських авторських виконань на основі експериментувань (танцювальні форми футуризму, дадаїзму, сюрреалізму, кубічного й абстрактного конструктивізму) та синтезі технік (модерн-танцю, контактної імпровізації, боді-арту). Серед представників перфомансу виділяються спрямування американських, європейських та російських майстрів. У модерн джаз танці поєднуються сучасні техніки танцю: техніки М. Грехем, Д. Гемфрі, Х. Лімона, М. Каннінгема, К. Данхем, Г. Джордано, М. Меттокса, Р. Одумса. Побудова уроку з модерн-джаз танцю, який включає розігрів, ізоляцію, партер, адажіо, крос, комбінації та імпровізацію. При цьому переважає термінологія англійська, почасти французька.

Імпровізація поєднує сучасні танцювальні техніки: традиційну М. Фокіна – імпровізація з використанням класичного танцю та вільної пластики; дунканівську А. Дункан – імпровізація від внутрішнього настрою, постмодерністську – імпровізацію В. Форсайта з деконструктивними експериментами, контактну імпровізацію С. Пекстона – імпровізацію з партнером, імпровізацію звільнення. Охарактеризовано контемпорарі данс як сукупність авторських неокласичних, синтезованих технік (танцювальні лабораторії, студії, авторські й академічні театри Франції, Люксембурга, Великої Британії, Нідерландів), що спираються на класичний танець (систему), неокласичні балетні прийоми, а також техніки модерн джаз танцю, імпровізації. Термінологія переважно французька, почасти – англійська. Урок включає розігрів, вправи біля станка, виконання вправ на середині залу, швидку частину і стрибки, комбінацію.

Хіп-хоп танець поєднує різні стильові форми: вуличні, молодіжні танці (street dance) – хіп-хоп та його сучасну форму н'ю стайл, електрик-бугі, брейк-данс; клубні, танці на дискотеках (club dance) – фанк, диско, техно, хаус, електро, особливістю яких є емоційне відтворення музики та співу, а також висока віртуозність і динамічна виразність. Також до хіп-хоп танцю дисертантом віднесіні музично-танцювальні форми рок-і-поп стилів: рок-н-рол, свінг, твіст, чарльстон. Теп данс поєднує сучасні танцювальні техніки: афро-американські Б. Роббінсона, С. Девіса (молодшого), братів Ніколсів, американо-європейську техніку Ф. Астера, Р. Кіллер, Дж. Келлі, ірландську техніку Тетлі, російську техніку братів Гусакових, В. Кірсанова, О. Балансева, В. Подберьозкіна, В. Шпудейка.

Таким чином, напрями, стилі, види сучасної хореографії, що остаточно сформовані наприкінці ХХ – початку ХХІ ст., переконують, що в хореографічній культурі кінця ХХ ст., відбулися художньо-естетичні трансформації, започатковані ще на межі ХІХ – ХХ ст.

Здійснене дослідження дозволило дійти відповідних **висновків**.

1. Доведено, що на сьогодні у вітчизняній науці, на жаль, досі не сформовано спеціальності з теорії й історії хореографічного мистецтва – хореології. Це ускладнює об'єктивне вивчення, дослідження та систематизацію хореографії як складової художньої культури. Введення цієї спеціальності необхідне для вивчення закономірностей розвитку хореографії: становлення художньо-стильових систем; дослідження та розробки понятійно-категоріального апарату; вивчення взаємодії хореографічної культури суспільства з іншими галузями культури (наукою, релігією, філософією, психологією, політикою тощо).

2. Визначено зміст поняття сучасної хореографії як новітнього виду хореографічного мистецтва, сформованого під впливом соціально-політичних, філософських, технологічних, стилістичних чинників культури ХХ ст., що зумовили імпровізаційність та індивідуальність танцю, а також стабілізували його синтезовану структуру. Охарактеризовано чинники і особливості формування сучасної хореографії:

- соціально-політичний чинник, що вплинув на певну демократизацію західного суспільства та появу масової культури (рок-і-популярні тенденції танцювальної субкультури);

- філософський чинник – це ідеї психоаналізу (З. Фрейда, К. Юнга), інтуїтивізму А. Бергсона, екзистенціальної естетики М. Хайдеггера, А. Камю, філософії постмодерну Ж. Дерріда, російського космізму Ф. Достоєвського, В. Соловйова, що втілились у стилях і напрямках сучасної хореографії (неокласицизмі, модернізмі, модерн-танці, балетному постмодерні, постмодерністському танці, рок-і-поп стилях);

- формально-технічний чинник, пов'язаний з практичними дослідженнями в галузі ритму та зв'язку руху і музики, створенням системи ритмопластики – Ф. Дельсартом і Е. Жак-Далькросом, що зумовило виразність руху та поєднання його з музикою і ритмом, стимулювало зародження таких напрямів і стилів сучасної хореографії, як імпресіонізм неокласицизм, джаз, теп, модерн;

- стилістичний чинник як стилістичні особливості в музиці та образотворчому мистецтві, зокрема, джаз утвердив емоційну, імпровізаційну, ритмічну та свінговану манеру виконання у джаз-танці (М. Меттокс, Р. Одумс), теп-танці (Дж. Келлі), імпресіонізм – імпровізацію, зафіксував мить, показав вібрацію та світло, що відобразилося у імпресіоністичних танцювальних тенденціях Л. Фулер, А. Дункан; модерн як стилізацію та симбіоз різних стилів, акцент на авторському стилі, орнаментация та символізація сюжету, що відобразився в модерн-танці М. Грехем, Х. Лімона, М. Каннінгема;

- авангардний чинник пов'язаний з експресіонізмом, футуризмом, дадаїзмом, сюрреалізмом, абстракціонізмом, кубізмом, конструктивізмом, що сприяли рефор-

муванню і синтезу в розвитку сучасної хореографії, що виявилось у новій формі рухів, танцювальній побудові;

Особливостями сучасної хореографії є імпровізаційно-синтезована структура, що реалізувалась як:

- імпровізація в танцювальних формах і техніках;
- синтез балетної традиції кінця XIX ст. з танцювальними інноваціями першої половини XX ст.;
- новітні форми взаємодії хореографії з іншими мистецтвами, в яких розрізняють такі форми, як синтез, симбіоз, концентрація, трансляційне сполучення;
- синтез всіх видів хореографії: народної, класичної, бальної, сучасної;
- синтез інших видів мистецтва: образотворчого, музики, театру, принципи поетики кіно, відео-арту.

3. Запропоновано називати форми танцю кінця XIX до 60-х рр. XX ст. новітніми за аналогією до назви історії XX ст., що визначається як новітня. Охарактеризовано розвиток новітніх форм танцю, їх авторської стилістики, техніки та форми в джазі, тепі, модерн-танці, імпресіоністичних, модерністських танцювальних тенденціях, рок-і-популярних танцювальних жанрах. Запропоновано називати танцювальні форми кінця 50-х – 90-х рр. синтезованими внаслідок поєднання балетмейстерами у своїх постановках різних видів танцю й мистецтва. До синтезованих танцювальних форм дисертант відносить: фокінізм, неокласику, соцреалістичний балет, естрадний танець, постмодерний балет, було-танець, постмодерністські хореографічні експерименти, перфоманс в танці.

З'ясовано, що прояви та втілення синтезованих форм в танці й балеті визначено як складну танцювальну лексику сучасної хореографії. Хореографі-практики внесли в балет XX ст. нові форми і жанри (хореографічну мініатюру, однодійний балет, абстрактну асоціацію, драму з використанням ідей філософії і психології). Вказано, що балет XX ст. представлений двома течіями: безсюжетним абстрактно-асоціативним балетом та сюжетним драматичним балетом. Безсюжетний балет зорієнтований на музику, візуально відтворювану в танці. Сюжетний балет завжди має літературний чи авторський сюжет.

4. Здійснено класифікацію сучасної хореографії за напрямками, стилями, видами, що дозволить хореографам-практикам і вітчизняним мистецтвознавцям системно досліджувати сучасну хореографію як складову художньої культури. Критерії обґрунтування класифікації базуються на систематизації хореографічних праць французьких науковців Ф. ле Моля, М. Марселя, І. Жіно, С. Бонвіна, Дж. Гійслера, Ж.-П. Пасторі, Л. Вебера, а також аналізі балетних конкурсних вимог до технік і форм сучасної хореографії. Серед напрямів і стилів визначено:

імпресіонізм, неокласицизм, модернізм, постмодернізм, джаз, теп, модерн, рок-і-поп, неокласику, постмодерн, було.

Хореографічна практика кінця ХХ ст. визначила видові специфічні форми, відображені у творчості С. Пекстона, І. Кіліана, П. Тейлора, П. Бауш, Т. Браун, А. Урсуляка, М. Бежара, Б. Ейфмана, А. Рехвіашвілі. Їх вивчають у вітчизняних та зарубіжних хореографічних школах, вони утвердились як види – техніки в сучасних балетних виставах хореографів США, країн Західної Європи, Росії та України. Серед них виділяють такі: перфоманс, модерн джаз танець, імпровізація, контемпорарі данс, хіп-хоп танець, теп данс.

Всі вони репрезентують сучасний стан хореографічного мистецтва, остаточно набувши художньої цінності в мистецтві. Постійний рух, збагачення новими формами, швидке пристосування до сучасних вимог у хореографічній культурі надає їм універсальної цінності.

Основні положення дисертації викладено у таких публікаціях та монографії:

1. Шариков Д.І. Сучасна хореографія в контексті формально-технічних пошуків ХХ ст // Вісник, КНУКіМ: Зб. наук. пр. Серія Мистецтвознавство. – Вип. 9. К., 2003. – с.163 – 168.

2. Шариков Д.І. Сучасний танець в контексті масово-популярної субкультури дозвілля // Вісник, КНУКіМ: Зб. наук. пр. Серія Мистецтвознавство. – Вип. 10. – К., 2004. – с. 121 – 126.

3. Шариков Д.І. Джазові танцювальні форми в контексті розвитку сучасного хореографічного мистецтва // Вісник, КНУКіМ: Зб. наук. пр. Серія Мистецтвознавство. – Вип. 11. К., 2004. – с. 151 – 156.

4. Шариков Д.І. Вплив неокласичних тенденцій у мистецтві на розвиток сучасного балету // Питання культурології, КНУКіМ: Зб. наук. статей. Серія Мистецтвознавство. – Вип. 20. К., 2004. – с. 299 – 306.

5. Шариков Д.І. Класифікація сучасної хореографії: напрями, стилі, види // Вісник, КНУКіМ: Зб. наук. пр. Серія Мистецтвознавство. – Вип. 14. К., 2006. – с. 117 – 127.

6. Шариков Д.І. Класифікація сучасної хореографії: напрями, стилі, види. – К.: Карпенко В.М., 2008. – 168 с.

АНОТАЦІЯ

Шариков Д.І. Сучасна хореографія як феномен художньої культури ХХ століття. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю – 26.00.01. – теорія й історія культури. – Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, 2008.

В дисертації розкрито зародження й розвиток сучасного хореографічного мистецтва ХХ ст. Систематизовано й узагальнено досвід попередників у вивченні цієї галузі, вказується, що лишилось поза їх увагою, але має важливе значення для подальших досліджень з сучасної хореографії – теорії й історії.

В дисертації визначається поняття сучасної хореографії, її джерела, етапи становлення. Розкрито чинники і особливості, а також новітні й синтезовані форми танцю ХХ ст., визначено сучасний стан хореографічного мистецтва за напрямками, стилями, видами.

Ключові слова: культура ХХ ст., хореографія, танцювальні тенденції, стилістика, імпровізація, синтез.

АНОТАЦІЯ

Шариков Д.И. Современная хореография как феномен художественной культуры ХХ века. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности – 26.00.01. – теория и история культуры. – Киевский национальный университет культуры и искусств, Киев, 2008.

Диссертация посвящена зарождению и развитию современного хореографического искусства. Систематизирован и обобщён, а также проанализирован опыт исследования современного хореографического искусства, выявлены аспекты, требующие специальных научных исследований по современной хореографии – теории, истории танца и балета.

В диссертации определена сущность современной хореографии как новейшего вида хореографического искусства, сформированного под влиянием социально-политических, философских, технических, стилистических факторов, определивших импровизационность и индивидуальность танца, стабилизировали его синтезированной структуру. Раскрыта особенность современного танца и балета как отражение в нём психологических взаимоотношений между людьми, философских идей ХХ в., развитие бессюжетного абстрактно-ассоциативного балета и сюжетного драматического балета, появление в балете хореографической миниатюры и одноактного балета.

В диссертации систематизирована стилистика современного хореографического искусства ХХ века по направлениям, стилям, видам. Рассмотрены художественные направления, стили, виды современной хореографии на образцах

ее отечественных и зарубежных представителей: А. Дункан, М. Фокина, М. Грехем, Дж. Баланчина, М. Бежара, Л. Якобсона, Дж. Кранко, К. Макмиллана, Р. Пти, С. Лифаря, А. Урсуляка, Ю. Григоровича, И. Килиана, Б. Эйфмана, А. Рехвиашвили. Такими направлениями определены: импрессионизм, неоклассицизм, модернизм, постмодернизм, стилями – джаз, теп, модерн, рок-и-поп, неоклассика, постмодерн, буюто; видами – перформанс, модерн джаз танец, импровизация, контемпорари данс, хип-хоп танец, теп данс.

В диссертации утверждается, что постоянное движение, обогащение новыми выразительными средствами, быстрая приспособляемость к современным требованиям придают универсальную ценность направлениям, стилям, видам современной хореографии начала XXI века.

Ключевые слова: культура XX ст., хореография, танцевальные тенденции, стилистика, импровизация, синтез.

ANNOTATION

Sharykov D.I. Contemporary choreography as a phenomenon in the cultural of XX th century. – Manuscript.

Thesis on competition of a scientific degree of the Ph D (Art), on the specialty – 26. 00. 01. – Theory and history of culture. – National University of Cultural and Arts, Kyiv, 2008.

The dissertation is dedicated to the genesis and development of contemporary choreographic art of XX th century. The dissertation provides the critical analysis of the works of art historians in this field and focuses on important problems of contemporary choreography such as: history, choreographers, ballets, dance, and technique. The term contemporary choreographic is determined in the dissertations. Also we describe sources of XX th century contemporary choreographic culture and its factors and peculiarities.

In the dissertation we show the process of development of XX th century contemporary choreographic art as entire phenomenon. And also we analyze current and synthetic dance forms. In the dissertation contemporary situation of XX th century chorographical art is determined by the trends – impressionism, neoclassism, modernism, postmodernism. Styles – jazz, tep, modern, rock & pop, neoclassique, postmodern, buto. Varieties – performance, modern jazz dance, improvisation, contemporary (contémporain) dance, hip-hop dance, tep dance.

Key words: cultural XX th century, choreography, dance tendencies, stylistics, improvisation, synthesis.

Підп. до друку 26.08.2008 .Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір др. апарат.
Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 1,0 Зам. 119 Тираж 100

Видавець і виготівник

Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв
01015, м. Київ, вул. Івана Мазепи, 21

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ДК № 2544 від 27.06.2006.